

DADAY FERENC

Az első díszpolgár

Kerkabarabás - Kötelességemnek érzem, hogy lehetőségeimhez képest támogassam a szülőfalumat - mondta Daday Ferenc, festőművész. a település első díszpolgára A 94 éves férfi jelenleg az Amerikai Egyesült Államokban él.

2008. október, 07. kedd

Az 1914-es születésű Daday Ferenc számára a falu önkormányzata a tavaly újrászentelt kápolnához nyújtott segítsége miatt adományozta a díszpolgári címet, hisz a festő a kibővített és felújított épületbe már a felszenteléskor, illetve idén is adományozott 9 képet s ígérete szerint jövőre is visszatér a községbe, s akkor sem üres kézzel.

Daday Ferenc a helybeli tanító gyermekeként született Kerkabarabáson, majd elemi iskolájának befejezése után először Szombathelyen, később pedig Budapesten tanult díszlet- és filmtervezőnek. Mellette festett is, képeit Zágrábban, Milánóban és Stockholmban is kiállították. Utóbbi városban 1947-ben nyílt tárlata. s akkor döntött úgy: hogy többé nem tér haza. Eleinte Svédországban élt, majd az Egyesült Államokba, azon belül is Kaliforniába költözött. Nagyon sokat köszönhetünk Daday Ferencnek. hiszen segítségével sikerült méltóképpen feldíszíteni a kápolnánkat mondta Sente Ferenc, a település polgármestere. Az önkormányzat büszke a község híres szülöttére, köszönetet, tiszteletét és elismerését a díszpolgári cím adományozásával tudja legméltóbb módon kifejezni.

Az ünnepi ceremónián, illetve az azt követő szentmisén Daday Ferenc többször kifejezte meghatottságát. Arról beszélt, hogy állandó belső készletet érzett szülőfaluja támogatására, hiszen Kerkabarabásról állandó szeretet irányult feléje.

A magyar pusztától a pampákon át a préri világáig

Interjú Daday Ferenc festőművésszel

A kaliforniai Nixon Elnöki Könyvtárban falméretű festmény fogadja a látogatót. A kép címe Találkozás Andaunál, témájának forrása pedig nem egyéb, mint a magyar történelem. ...1956 decemberét írták. A magyar forradalom menekültjei tömegesen hagyták el az országot. Őket a szabad földön fogadni küldte el Eisenhower amerikai elnök Richard Nixon alelnököt, aki Andau osztrák határ menti település közelében találkozott a menekültekkel. Ezt az eseményt ábrázolja a kép, DADAY FERENC, Kaliforniában élő magyar festőművész alkotása. Tudni kell, hogy említett intézmény – a Nixon Könyvtár (és múzeum), mellette a volt elnök szülőházával – a látogatók népes táborát vonzza. Főleg amerikaiak, de a világ minden tájáról ide látogatók keresik fel, évente mintegy félmillióan. S bizony, közülük sokan először éppen Daday Ferenc festményéből s az alája írott magyarázatból vesznek tudomást a magyarok 56-os kommunista- és szovjetellenes harcáról. Hogy került ide, mégpedig állandó kiállításra a kép? S ki az, akinek ecsetje alól származik e vászon és egész múzeumra való sok más festmény? E kérdésekre szívesen-készséggel válaszolt a 85 éves, alkotó ereje teljében levő Mester. De mert a szerényen elmondottakból jóformán kimaradt a Daday Ferencet övező siker és hírnév, hadd tegyük hozzá, hogy neve benne van lexikonokban, írtak róla nívós szakkiadványok, havi- és napilapok itt, Amerikában és mindenütt, ahol élt és alkotott, s ahova lélekben mindig is tartozott: szeretett szülőházájában, Magyarországon.

- Gondolom, hosszú és kacsaringós út vezetett el az óhazából a Csendes-óceán partjáiig. Melyek voltak a hat évtizeden és több kontinensen átívelő művészi pálya főbb állomásai?

- Göcseji szülőfalum, Kerkabarabás után Budapest volt az elő megálló, ott végeztem el az

iparművészeti iskola festőszakát, s közben, a második év nyarán megjártam Olaszországot. Ezt szó szerint kell érteni, mert nem lévén pénzem, gyalogszerrel tettem meg a nagy utat. A főiskola után egy ideig a Hunnia filmgyárban találtam munkát, de festettem is lelkesen, 1938- tól kiállítottam a Múcsarnokban és a Fővárosi Képtárban. Aztán 1947-ben kikerültem Svédországba; kiállítást szervezni küldtek oda, s ahogy mondani szokták, elfelejtettem hazamenni. Argentína volt a következő hosszabb kitérő, ott kerek hét évig éltem.

- Tegyük hozzá: sikeres, elismert festőművészként, akinek jóvoltából argentin középületeken még ma is láthatók olyan falfestmények, melyeket a magyar népmesevilág motívumai díszítenek.

- Igen, mert Buenos Airesben, hamarosan kapcsolatba kerültem a Peron elnöki házaspárral, hat és fél évig az Eva Peron Alapítvány részére dolgoztam.

- Mikor jött az Egyesült Államokba?

-1955-ben. Előbb a georgiai Atlantában voltam nyomdai illusztrátor, majd rövidesen családommal együtt áttelepedtünk Kaliforniába, ahol azóta is élek.

- Képei elárulják, hogy a művész útjai az elmondottnál sokkal több helyre elvezettek.

- Hát igen, anyagot és élményt gyűjteni megfordultam a legtöbb európai országban, a Csendes-óceán déli szigetein – Tahitiben, Szamoában, Fidzsiben, Új-Zélandon, aztán Hawaiiiban s Mexikótól Alaszkáig sok helyen az észak- amerikai földrészen. • Nyilván így születtek csodálatos tájképei, de tudom, sikere és hírneve egyformán tudható be zsánerképeinek és történelmi ihletésű kompozícióinak is. Kérem, beszéljen egy kicsit talán a legismertebb vásznáról, a Találkozás Andaunál című képről.

- Vannak történelmi pillanatok és események, melyekről az ember úgy érzi, meg kell Őket örökíteni. Én kötelességemnek tartottam egyrészt emléket állítani annak, hogy 56 decemberében az akkori amerikai kormány alelnöke, Richard Nixon elment a magyar határra személyesen üdvözölni a menekülteket; másrészt felhívni a figyelmet a magyarokra és akkori forradalmi kiállásukra. A világ tudomására kellett hozni a kis Magyarország hősi tettét, s erre jó lehetőség nyílt az amerikai alelnök (később elnök) személyét és annak nemes gesztusát ábrázolva. A magyarságtudat ébrentartására, nemzeti öntudatunk ápolására törekedtem mindig. S bízom benne, hogy a kép elgondolkoztatja az embereket s talán felrázza azokat, akik elfelejtették 1956-ot. Itt kell elmondanom, hogy az ünnepélyes leleplezést követően országos lapok méltatták a festményt; a tekintélyes Times hetilap szerint "minden családnak kellene hogy legyen egy ilyen – nagyméretű, hősi témájú – festménye". Ennek kapcsán pedig annyit írtak 56- ról és a magyar történelemről, így Amerikában olyan publicitást kapott a magyarság, hogy arra nemigen volt még példa.

- Magyar vonatkozása van egy másik, szintén amerikai középületben kiállított festményének: a Haraszthy Ágostont ábrázoló képre gondolok. Mondana pár szót róla?

– Haraszthy Ágoston a központi alakja a festménynek, amely a kaliforniai Sonoma városka múzeumában tekinthető meg. A település a híres kaliforniai szőlőtermesztés és bortermelés központja, említett honfitársunk pedig a kaliforniai bor atyja volt. A múlt század derekán került az Újvilágba, s itt Kalifornia északi részén jó pár kitűnő szőlőfajtát – köztük magyart is honosított meg és dolgozott fel, később pedig szőlészeti szakiskolát alapított és angol nyelven könyvet írt a borászatról. Emléke ma is elevenen él; Sonomában minden ősszel hangulatos szüreti fesztiválon emlékeznek meg Haraszthyról és családjáról. Még csak annyit, hogy a képet kétszer festettem meg. Először 1976-ban az Egyesült Államok megalakulásának 200. évfordulójára rendezett "Mit nyújtottak a magyarok Amerikának" című kiállításra; onnan került a festmény a sonomai városháza

kiállítási termébe. S miután a városháza pár év múltán leégett, jött a megrendelés, hogy fessek meg újra a helybeliek és látogatók körében igen népszerű Haraszthy-képet.

- Nemcsak erről, de sok más Daday-festményről mondják, hogy rajtuk a művész az amerikai felfedező szellem lényegét ragadja meg. Arról a sorozatról van szó, melynek több darabját már kiállításuk első napján elkapkodták, s melynek kapcsán a Southwest Art (Délnyugati Művészet) 1980 márciusi számának egyik cikkírója megállapítja: ..." hálásak vagyunk, hogy bár (Daday Ferenc) bejárta a világot, amerikai földben vert gyökeret". Az amerikaiak honfoglalásának korszakát, vagy ahogyan a Mester nevezi, a pionírok életét vetette vászonra – szakértők szerint: nagyszerűen. "Az Amerika történelmének szívét-lelkét jelentő nyugati örökséget, a western- és cowboytémákat olyan melegséggel és derűvel ábrázolja, ami Rembrandt, Turner és Manet festményeit idézi" – írja a fentebb említett szaklap. Vajon mi készíthet magyar festőművészt arra, hogy ilyen ízig-vérig amerikai témához nyúljon?

– Mindig közel állt a szívemhez a falusi élet, a lovas, tehenes ábrázolás, márpedig ez az ún. cowboytéma egyik magva. Aztán nagyon megkapott az amerikai Nyugat meghódításának hősi korszaka, s mindaz, ami vele járt: a kaland s a kihívás keresése, az elszántság, a kitűzött célért való kemény küzdelem. Vásznaimon ezért foglalkoztam szívesen a pionírokkal, de az indiánokkal és félvérekkal is, akik közül sokan barátként fogadták a fehér embert.

- Elég végignézni festményeit, s az ember tudja: Daday Ferenc szívében elevenen él az otthoni táj és világ.

- Igen, több képemen tértem vissza oda. Itt van például ez az eléggé friss vászon, amelyen falusi patakban ruhát mosnak az asszonyok, s ősi szokásunk szerint sulykolják a ruhát. A háttérben levő épület olyan, amilyenek megmaradt emlékezetemben a kerkabarabási vízimalom... Múltam, gyermekkorom emlékei hálával töltenek el. Ezt törleszteni pár évvel ezelőtt oltárképet és falfestményt ajándékoztam szülőfalum kis templomának. A sors megjáratta velem a fél világot, s amit láttam – európai városokat, egzotikus szigeteket, pampát és prérít –, igyekeztem vásznaimon megörökíteni. De lélekben mindig a magyar pusztához, az otthoni világhoz tértem vissza.

Köszönöm a beszélgetést

BAZSÓ MARGIT
Mission Viejo, Kalifornia